

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2021-02-16
Besvaras senast
2021-03-08

Till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:476 Tillgången till lärlingsplatser

Sverige behöver bygga väsentligt mer för att bygga bort bostadsbristen. För detta krävs det en aktiv bostadspolitik och ett klimat som möjliggör för fler att äga sin bostad. Men det krävs också att det finns yrkesgrupper som kan bygga.

Tillväxtverkets tolkning av regelverket för korttidsarbete riskerar nu att göra tusentals lärlingar utan någon plats på byggen för att slutföra sin utbildning. Tillväxtverket gjorde ett ställningstagande under 2020 om att avlönade praktikanter eller lärlingar inte är förenligt med stöd för korttidsarbete. Tillväxtverket menar: För att ha rätt till korttidsstöd ska ett företag lida av tillfälliga, allvarliga ekonomiska svårigheter som inte har kunnat förutses eller undvikas. Företaget ska också ha använt sig av tillgängliga åtgärder för att minska arbetskraftskostnaderna. Avlönade praktikanter eller lärlingar är exempelvis inte förenligt med stöd för korttidsarbete. Ett företag med flera driftsenheter kan välja att endast tillämpa korttidsstöd på vissa av dessa, dock omfattas hela företaget av kravet på att minska arbetskraftskostnaderna. Därmed är det inte förenligt med stöd för korttidsarbete att ett företag som uppbär stöd har avlönade praktikanter eller lärlingar, oavsett vid vilken driftsenhet.

Byggföretagen och en rad andra organisationer inom byggsektorn har avlönade lärlingar. Byggföretagen ställde då frågan om Tillväxtverket menade att alla lärlingar, även de som har varit på företag i flera år, ska sägas upp innan ersättning kan fås för en enda person.

Svaret från Tillväxtverket var då entydigt: Avlönade praktikanter eller lärlingar är inte förenligt med stöd för korttidsarbete. Tillväxtverket har dock inte motiverat varför det skulle förhålla sig på det sättet och inte heller utvecklat vidare vad som menas med detta, till exempel om det är så att tillsvidareanställda lärlingar måste sägas upp – trots att detta inte krävs för övriga tillsvidareanställda inom systemet med korttidsarbete. Byggföretagen frågade även om Tillväxtverket likställer anställda lärlingar, enligt kollektivavtalet, med andra praktikanter och om obetald praktik som till exempel ingår i en utbildning och där studiemedel utgår kan vara okej så länge de inte är avsedda att ersätta de anställda som omfattas av korttidsarbete.

Direkt och indirekt berörs både företagen och tusentals lärlingar av Tillväxtverkets tolkning. Direkt berörs företagen, den långsiktiga

kompetensförsörjningen i branschen och 3 500 lärlingar. Alla avlönade praktikanter. Avlönad praktik förekommer i dag i många branscher, till exempel på gymnasieskolans yrkesprogram, vuxenutbildning, yrkeshögskola, Tekniksprånget (satsning mellan gymnasium och högskola) och högskolans Co-op (ett år mellan år 2 och 3 på ingenjörsprogrammen).

Indirekt: Detta kan bidra till att företag blir mer restriktiva med att ta emot praktikanter. I dag är en av de största utmaningarna för svenskt näringsliv att företag inte får tag på gymnasialt yrkesutbildade. Platserna på teoretiska program utökas och yrkesprogram dras ned eller läggs ned, vilket förvärrar situationen samtidigt som så många som 40 procent av de som gick ut ett högskoleförberedande program 2014 hade inte kommit i jobb eller studier 4 år senare, enligt regeringens särskilda utredare Lars Stjernkvist i planerings- och dimensioneringutredningen.

Branschorganisationen Byggföretagen anser att de 3 500 lärlingarna ska undantas från nuvarande regler, så på sätt att ett företag inte behöver säga upp sina lärlingar för att ta del av stöd för korttidsarbete. Om lärlingar i byggbranschen försvinner finns det en stor risk att man förlorar dem ur branschen. Det betyder att man inte kan möta det akuta kompetensbehovet på lång sikt. Det drabbar företag, företagande i Sverige, tillväxt och sysselsättning. Man kan inte bygga utan byggare – vare sig hus, vägar eller sjukhus. En lärling eller praktikant är ett insteg i branschen som företagen investerar i; de får utbildning, handledare och lön. Efter lärlingstiden är det ingen garanti att individen stannar i det enskilda företaget. Varje lärling är branschkritisk och näringslivskritisk.

Tillväxtverket har under senare tid förtydligat regelverket och menar att det leder till vissa lättnader, men enligt branschen löser det inte situationen.

Med anledning av detta vill jag fråga arbetsmarknadsminister Eva Nordmark:

1. Vilka åtgärder avser ministern och regeringen att vidta för att säkerställa att inte 3 500 lärlingar förlorar sin värdefulla lärlingsplats?
2. Avser ministern att agera gentemot ansvariga myndigheter för att lösa situationen enligt beskrivningen ovan?
3. Vilka övriga åtgärder avser ministern att vidta för att säkerställa

kompetensbehovet i byggbranschen på kort och lång sikt?

.....

Lars Beckman (M)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welanders